

ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Κότσικα 1α & Πατησίων
10434 Αθήνα
Τηλ: +30 2108809202, 203
Τηλεομ. : +30 2108809132
Ηλ. δ/ση: secproedros@epant.gr

Αθήνα, 17.09.2021

Αριθ. Πρωτ.: 7470

Προς

Υπηρεσία Συντονισμού, Γραφείο Νομικών και
Κοινοβουλευτικών Θεμάτων Υπουργείου
Ανάπτυξης και Επενδύσεων
Τηλ.: 210 3332063
Ηλ. δ/ση gstathouli@mnec.gr

Θέμα: «Ανατιμήσεις «φωτιά» σε πάνω από 500 προϊόντα θα επιβαρύνουν από το Σεπτέμβριο τους οικογενειακούς προϋπολογισμούς».

Σχετ.: Το από 9.9.2021 έγγραφό σας (ημ. αριθ. πρωτ. 98156/9.9.2021), με το οποίο μας διαβιβάστηκε η υπ' αριθ. πρωτ. 8820/8.9.2021 Ερώτησης των κ.κ. Βουλευτών ΣΥΡΙΖΑ.

Αξιότιμοι κ.κ. Βουλευτές,

Σε απάντηση της υπό ανωτέρω σχετ. διαβιβασθείσας ερώτησης, σας γνωρίζουμε ότι η Επιτροπή Ανταγωνισμού («ΕΑ») είναι αποκλειστικώς αρμόδια για τη διαπίστωση παραβάσεων των άρθρων 1 και 2 του ν. 3959/2011 περί «Προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού», όπως ισχύει, καθώς και των άρθρων 101 και 102 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ). Στο πλαίσιο αυτό, η Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού διερευνά είτε αυτεπαγγέλτως είτε κατόπιν τεκμηριωμένης καταγγελίας συμπεριφορές επιχειρήσεων ή ενώσεων επιχειρήσεων, για να διαπιστώσει τυχόν παραβάσεις του ανωτέρω αναφερόμενου νόμου, καθώς και των άρθρων 101 και 102 της ΣΛΕΕ, ήτοι απαγορευμένες συμπράξεις μεταξύ των επιχειρήσεων ή καταχρηστική εκμετάλλευση της δεσπόζουσας θέσης που κατέχουν μία ή περισσότερες επιχειρήσεις στην αγορά.

Αναφορικά με την πορεία των τιμών σε καταναλωτικά είδη πρώτης ανάγκης και πρώτες ύλες αναφέρουμε ότι έχει παρατηρηθεί, το τελευταίο έτος, σημαντική αύξηση των τιμών διεθνώς, ως συνέπεια και της τρέχουσας πανδημίας. Ειδικότερα, ο δείκτης FAO – Food Price Index (FFPI), από 95,8 μονάδες τον Αύγουστο του 2020, ανήλθε σε 127,4 μονάδες τον Αύγουστο του 2021, σημειώνοντας αύξηση κατά 32,9% και διαμορφώθηκε σε επίπεδα αντίστοιχα της περιόδου 2011 – 2013. Σημειώνεται ότι αν και ο δείκτης είχε υποχωρήσει ελαφρώς τους δύο προηγούμενους μήνες (Ιούνιο και Ιούλιο), τον Αύγουστο σημείωσε εκ νέου αύξηση της τάξης του 3,2% σε σχέση με τον Ιούλιο.

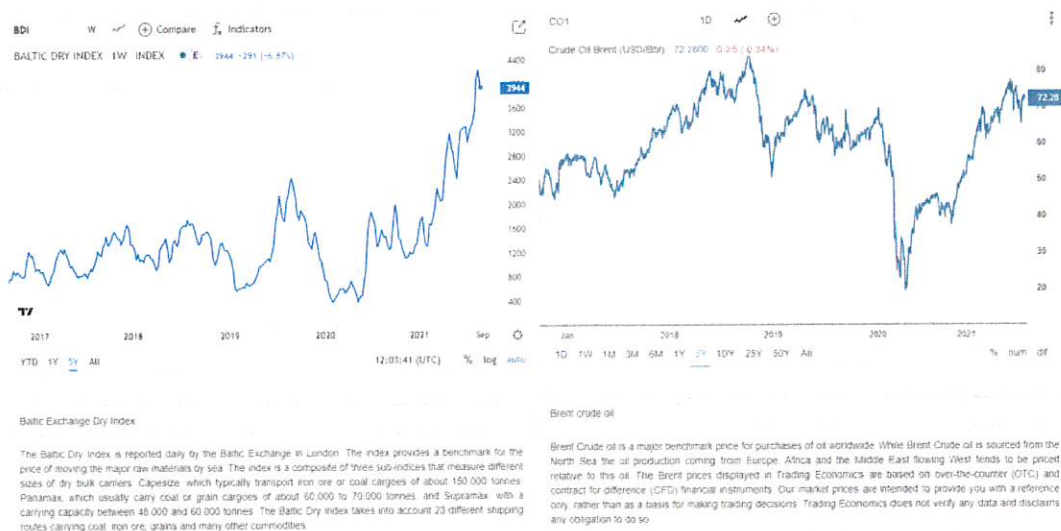
Σε εθνικό επίπεδο, ο Γενικός Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ) τον Αύγουστο του 2021 διαμορφώθηκε στις 105,24 μονάδες, παρουσιάζοντας αύξηση κατά 1,9% σε σχέση με τον αντίστοιχο μήνα του 2020. Ειδικότερα, όσον αφορά τα βασικά καταναλωτικά αγαθά, έντονη είναι η αύξηση των τιμών, με βάση τον μηνιαίο ΔΤΚ τον Αύγουστο 2021 σε σχέση με τον Αύγουστο 2020, σε σειρά προϊόντων, όπως το ελαιόλαδο (7,1%), τα άλλα βρώσιμα έλαια (17,6%), το αρνί & κατσίκι (12,2%), τα νωπά λαχανικά (21,5%), τα ψάρια (8,0%) και τα φρούτα (4,2%) αλλά και το τυρί (3,4%)¹.

¹ ΕΛΣΤΑΤ, «Δελτίο Τύπου – Δείκτης Τιμών Καταναλωτή: Αύγουστος 2021, ετήσιος πληθωρισμός 1,9%»

Οι αυξητικές τάσεις στις τιμές αντικατοπτρίζονται και στους κωδικούς προϊόντος που εμπεριέχονται στην πλατφόρμα HCC Economic Intelligence (εφεξής και Πλατφόρμα), του καινοτόμου εργαλείου επίβλεψης τιμών που έχει αναπτύξει η ΕΑ. Ειδικότερα, οι κωδικοί ελαιόλαδου² που εμφανίζονται στην Πλατφόρμα παρουσίασαν αύξηση τον Αύγουστο σε σχέση με τον Ιούλιο, μεταξύ 0,2% και 6,1%³. Το σύνολο των κωδικών άλλων βρώσιμων ελαίων της Πλατφόρμας παρουσίασε αύξηση το τελευταίο πεντάμηνο, η οποία σε ορισμένες περιπτώσεις έφτασε και το 10% (κωδικός ηλιέλαιου ενός λίτρου). Αντίστοιχες αυξήσεις πενταμήνου, της τάξης του 8-10%, με βάση τους κωδικούς της πλατφόρμας εμφανίζονται και στο αρνί και κατσίκι, ενώ οι αυξήσεις σε κωδικούς προϊόντος ψαριών της πλατφόρμας τον τελευταίο μήνα, έφτασαν και το 9% (γαύρος νωπός καθαρισμένος ελληνικός). Ιδιαίτερα μεγάλη είναι επίσης, η αύξηση στις τιμές κατανάλωσης ενέργειας από τα νοικοκυριά τον Ιούλιο του 2021 σε σχέση με τον Ιούλιο του 2020, με το φυσικό αέριο να καταγράφει αύξηση 72,3%. Αυξημένες είναι επίσης οι τιμές στο πετρέλαιο θέρμανσης (28,9%) αλλά και στο ηλεκτρικό ρεύμα (0,7%)⁴.

Επιπλέον το τελευταίο έτος και ως συνέπεια της τρέχουσας πανδημίας, παρατηρούνται σημαντικές αυξήσεις και στις διεθνείς τιμές των εμπορευμάτων (Commodities). Ενδεικτικά αναφέρουμε την αύξηση της τιμής του πετρελαίου κατά 96% από το χαμηλό των 37,1 \$/ανά βαρέλι στο τέλος Οκτωβρίου 2020 στο υψηλό των 72,6 \$/ανά βαρέλι στις αρχές Σεπτεμβρίου (τιμή Brent).

Επίσης και το κόστος των διεθνών μεταφορών έχει αυξηθεί σημαντικά, όπως αποτυπώνεται στον δείκτη Baltic Dry Index ο οποίος από 398 μονάδες το Μάιο του 2020 ανήλθε σε 3987 μονάδες στο τέλος Αυγούστου 2021, ήτοι αύξηση κατά 902% (βλ. παρακάτω γραφήματα).

Ειδικότερα για τις τιμές των καυσίμων σημειώνεται ότι η τελική τιμή τους διαμορφώνεται από την τιμή διυλιστηρίου, η οποία ουσία εξαρτάται από τις διεθνείς τιμές πετρελαίου, τα περιθώρια των λοιπών εμπλεκόμενων στην αλυσίδα αξίας και επιβαρύνεται σημαντικά από φόρους και τέλη. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι η μέση τιμή λιανικής της απλής αμόλυβδης βενζίνης 95 οκτανίων την Παρασκευή 30/10/2020, όταν δηλαδή η τιμή του brent ήταν χαμηλή, ήταν 1,415€ ανά λίτρο και διαμορφώθηκε κατά 21,03% από την τιμή διυλιστηρίου, κατά 69,44% από τους φόρους (σταθερούς και μεταβλητούς), και κατά

² Στους κωδικούς 1 και 2 λίτρων.

³ Μηνιαίος μέσος όρος τιμής των 13 σούπερ μάρκετ

⁴ ΕΛΣΤΑΤ, «Δελτίο Τύπου – Δείκτης Τιμών Καταναλωτή: Ιούλιος 2021, ετήσιος πληθωρισμός 1,4%»

9,53% από τα εκτιμώμενα περιθώρια των εταιρειών εμπορίας, των μεταφορέων υγρών καυσίμων και των πρατηρίων. Αντίστοιχα, η μέση τιμή λιανικής της απλής αμόλυβδης βενζίνης 95 οκτανίων την Παρασκευή 16/07/2021, ήτοι με τις τρέχουσες τιμές brent στη διεθνή αγορά, είναι 1,6800€ ανά λίτρο και διαμορφώθηκε κατά 32,16% από την τιμή διυλιστηρίου, κατά 61,79%, από τους φόρους (σταθερούς και μεταβλητούς) και κατά 6,05% από τα εκτιμώμενα περιθώρια των εταιρειών εμπορίας, των μεταφορέων υγρών καυσίμων και των πρατηρίων. Σε απόλυτα νούμερα, η τιμή διυλιστηρίου έχει αυξηθεί από 0,2975 σε 0,5403 (αύξηση 82%), οι φόροι και τα τέλη έχουν αυξηθεί από 0,9826 σε 1.0380 (αύξηση 6%) και τα περιθώρια των εταιριών εμπορίας, των μεταφορέων και των πρατηριούχων έχουν μειωθεί από 0,1349 σε 0,1017 (μείωση 6%). Την Παρασκευή 20/08/2021 η μέση τιμή λιανικής της απλής αμόλυβδης βενζίνης 95 οκτανίων ήταν 1,6880€ ανά λίτρο και διαμορφώθηκε κατά 30,95% από την τιμή διυλιστηρίου, κατά 61,57%, από τους φόρους (σταθερούς και μεταβλητούς) και κατά 7,48% από τα εκτιμώμενα περιθώρια των εταιρειών εμπορίας, των μεταφορέων υγρών καυσίμων και των πρατηρίων.

Σε απόλυτα νούμερα και σε σχέση με τον 10/2020, η τιμή διυλιστηρίου έχει αυξηθεί από 0,2975 σε 0,5224 (αύξηση 76%), οι φόροι και τα τέλη έχουν αυξηθεί από 0,9826 σε 1.0393 (αύξηση 6%) και τα περιθώρια των εταιριών εμπορίας, των μεταφορέων και των πρατηριούχων έχουν μειωθεί από 0,1349 σε 0,1263 (μείωση 6%). Σε απόλυτα νούμερα και σε σχέση με τον 07/2021, η τιμή διυλιστηρίου έχει μειωθεί από 0,5403 σε 0,5224 (μείωση 3%), οι φόροι και τα τέλη έχουν αυξηθεί από 1,0380 σε 1.0393 (αύξηση 0,1%) και τα περιθώρια των εταιριών εμπορίας, των μεταφορέων και των πρατηριούχων έχουν αυξηθεί από 0,1017 σε 0,1263 (αύξηση 24%).

Σημειώνεται ότι, στο πλαίσιο των προαναφερθεισών αρμοδιοτήτων της ΕΑ, οι αυξήσεις στις τιμές των προϊόντων αποτελούν αντικείμενο έρευνας της ΕΑ στην περίπτωση που είναι αποτέλεσμα αντι-ανταγωνιστικών πρακτικών, είτε μέσω οριζόντιων ή κάθετων συμφωνιών, είτε μέσω της επιβολής τους από εταιρείες με δεσπόζουσα θέση στον κλάδο των τροφίμων. Επιπλέον, στην Ευρωπαϊκή νομολογία, γίνεται δεκτό ότι συντρέχει περίπτωση αδικαιολόγητα υψηλών τιμών πώλησης όταν η διαφορά μεταξύ κόστους παραγωγής και τελικής τιμής πώλησης του προϊόντος είναι σημαντικά υψηλότερη από ένα εύλογο ποσοστό κέρδους για τη δεσπόζουσα επιχείρηση και όταν η τιμή είναι δυσανάλογη προς την οικονομική αξία της παρεχομένης υπηρεσίας ή προϊόντος. Ειδικότερα, προκείμενου να χαρακτηριστεί η αύξηση της τιμής πώλησης ως υπερβολική τιμολόγηση, η εν λόγω νομολογία που εφαρμόζει και η ΕΑ είναι ξεκάθαρη και απαιτεί μία ιδιαίτερα σημαντική αύξηση της τιμής σε σχέση με το κόστος.

Σε κάθε περίπτωση, οι αυξήσεις στις τιμές των προϊόντων, που συστηματικά παρακολουθούμε μέσω της HCC platform για ενδεχόμενες εναρμονισμένες πρακτικές μέσω του τμήματος Ψηφιακής Αναζήτησης Τεκμηρίων, προβληματίζουν έντονα την ΕΑ η οποία διενεργεί έρευνες, που είχαν εκκινήσει εξ αιτίας των ανατιμήσεων που παρατηρήθηκαν την άνοιξη του 2020, λόγω της πανδημίας COVID- 19, στον τομέα των τροφίμων, και επιπλέον πραγματοποιείται και σχετική έρευνα σε όλη την αλυσίδα αξίας σε συγκριμένο τομέα βασικού είδους πρώτης ανάγκης αλλά και σε ένα άλλο οικονομικό τομέα για να διερευνηθεί ο μηχανισμός μετακύλισης της τιμής, από τους παραγωγούς στους καταναλωτές, και στα ενδιάμεσα στάδια της αλυσίδας αξίας, τόσο σε περίπτωση ανατιμήσεων όσο και στην περίπτωση μείωσης των τιμών. Για προφανής λόγους σε αυτό το στάδιο δεν μπορούν να δημοσιευθούν περισσότερες πληροφορίες για τις συγκεκριμένες έρευνες. Επισημαίνουμε, ότι η Γενική Διεύθυνση της ΕΑ δημοσίευσε τα προκαταρκτικά αποτελέσματα ορισμένων από αυτές τις έρευνες το καλοκαίρι του 2020, (βλ. Δελτίο Τύπου

<https://www.epant.gr/enimerosi/deltia-typou/item/968-deltio-typou-erevna-tis-epitropis-antagonismoy-se-vasikes-katigories-trofimon-gala-alevra-sitira.html>), ενώ η έρευνα συνεχίζεται για σειρά προϊόντων. Ωστόσο, καθώς η έρευνα αυτή βρίσκεται σε εξέλιξη, η ΕΑ δεν δύναται, σε αυτήν τη φάση, να παράσχει περαιτέρω πληροφορίες.

Επιπλέον, η ΕΑ μέσω του εξειδικευμένου εργαλείου – πλατφόρμας (HCC Economic Intelligence Platform), που έχει αναπτύξει ομάδα εμπειρογνομόνων με τη συνεργασία του τμήματος Ψηφιακής Αναζήτησης Τεκμηρίων της ΕΑ, το οποίο αντλεί και επεξεργάζεται, μεταξύ άλλων, και στοιχεία που συλλέγει η πλατφόρμα e-katanalotis της Γενικής Γραμματείας Καταναλωτή, η βάση δεδομένων e-fuels, και τα στοιχεία που συλλέγει ο ΟΚΑΑ παρακολουθεί τις τιμές καταναλωτικών προϊόντων και ειδών διατροφής στα σούπερ μάρκετ, νωπά προϊόντα αλλά και πετρέλαιο κίνησης/βενζίνη, συστηματικά και σχεδόν σε καθημερινή βάση, για ενδεχόμενες εναρμονισμένες πρακτικές.

Στο πλαίσιο των ανωτέρω αρμοδιοτήτων της και με τη βοήθεια των προαναφερόμενων εργαλείων, η ΕΑ στις 9/9/2021 προέβη στη διενέργεια αιφνίδιων επιτόπιων ελέγχων σε επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στις αγορές προμήθειας, εμπορίας και λιανικής πώλησης ειδών σούπερ μάρκετ και συγκεκριμένα στις αγορές δημητριακών, γάλακτος, καφέ, μαρμελάδων, ροφημάτων και τυριών, αναφορικά με τυχόν αντι-ανταγωνιστικές πρακτικές στο πλαίσιο οριζόντιας σύμπραξης ή/και κάθετων συμπράξεων. Οι αιφνιδιαστικοί αυτοί έλεγχοι διενεργήθηκαν στις εγκαταστάσεις επιχειρήσεων στις Περιφέρειες Αττικής, Κεντρικής Μακεδονίας και Θεσσαλίας και αποτελούν ένα προκαταρκτικό βήμα στο πλαίσιο έρευνας της Ε.Α. για τον εντοπισμό αντί-ανταγωνιστικών πρακτικών βάσει των διατάξεων του ν. 3959/2011 (βλ. σχετικό Δελτίο Τύπου <https://www.epant.gr/enimerosi/deltia-typou/item/1537-deltio-typou-epitopioi-elegxoi-tis-epitropis-antagonismoy-ston-klado-promitheias-kai-lianikis-polisis-eidon-soyper-market-kai-sygkekrimena-stis-agores-dimitriakon-galaktos-kafe-marmeladon-rofimatou-kai-tyrion.html>).

Ως εκ τούτου, η ΕΑ παρακολουθεί το θέμα αυτό στενά και επεμβαίνει, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων μας, σε περίπτωση που υπάρχουν επαρκείς ενδείξεις για συντονισμένες ή μονομερείς καταχρηστικές ενέργειες που έχουν ως αποτέλεσμα την αύξηση των τιμών.

Σημειώνεται εδώ ότι η αποκάλυψη καρτελικών συμπράξεων είναι, παγκοσμίως, κάτι δύσκολο να επιτευχθεί. Για την επίτευξη όμως του σκοπού αυτού, η ελληνική Επιτροπή Ανταγωνισμού- όπως και Επιτροπές άλλων χωρών, έχει αναπτύξει και χρησιμοποιεί διάφορα εργαλεία στις έρευνές της.

Ένα από αυτά είναι τα προγράμματα επιείκειας, τα οποία επιτρέπουν την επιεική μεταχείριση (ενδεχομένως και ολική απαλλαγή από τα πρόστιμα) επιχειρήσεων και φυσικών προσώπων που συνεργάζονται με την ΕΑ για την αποκάλυψη πρακτικών καρτελικής φύσης.

Στη χώρα μας, διάφορες κοινωνικές ή πολιτισμικές αγκυλώσεις, όπως το κοινωνικό στίγμα του «πληροφοριοδότη» ή πιθανή στοχοποίησή του, δεν έχουν επιτρέψει σε αυτό το εργαλείο να αποδώσει τόσο όσο έχει αποδώσει σε άλλες χώρες.

Ένα άλλο εργαλείο που έχει πλέον (από τον Μάρτιο 2021) στη διάθεσή της η ΕΑ είναι το whistleblowing, ένα ασφαλές ψηφιακό περιβάλλον μέσω του οποίου οι Έλληνες καταναλωτές, παραγωγοί, εργαζόμενοι, στελέχη σε επιχειρήσεις μπορούν να διαδραματίσουν καταλυτικό ρόλο στη μείωση των τιμών, υποβάλλοντας ανώνυμα στην ΕΑ τυχόν πληροφορίες που έχουν στη διάθεσή τους για εναρμονισμένες ή αντι-ανταγωνιστικές πρακτικές.

Υπάρχει επίσης άμεση ανάγκη ενίσχυσης της ΕΑ σε ανθρώπινο δυναμικό για να εντατικοποιηθούν οι επιτόπιοι έλεγχοι, οι οποίοι εξάλλου έχουν αυξηθεί κατά 46,6%, κατά μέσο όρο ανά μήνα την περίοδο Σεπτέμβριος 2019-σήμερα, συγκριτικά με την περίοδο Ιανουάριος-Αύγουστος 2019 και αυτό με λιγότερο προσωπικό..

Οι αυξήσεις στις τιμές καταναλωτικών προϊόντων προβληματίζουν έντονα την ΕΑ, αλλά και άλλες Αρχές Ανταγωνισμού, μια και το φαινόμενο αυτό δεν είναι αποκλειστικά ελληνικό και για τον λόγο αυτό αναλύονται συστηματικά, από την task force για τα σούπερ μάρκετ της ΕΑ με σκοπό να διερευνηθεί ποιες από αυτές οφείλονται σε στρεβλώσεις του ανταγωνισμού, σε εθνικό ή σε ευρωπαϊκό/διεθνές επίπεδο. Για τις διεθνείς πρακτικές η ΕΑ έχει ήδη πάρει πρωτοβουλίες στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Δικτύου Ανταγωνισμού. Για τις εγχώριες, η ΕΑ έχει προχωρήσει, παρά το πενιχρό προσωπικό της (συνολικά 50 ειδικοί επιστήμονες, νομικοί, οικονομολόγοι και ειδικοί πληροφορικής) σε σειρά επιτόπιων ελέγχων στις αγορές τροφίμων, τους περισσότερους που έχουν οργανωθεί από την ΕΑ τα τελευταία χρόνια. Στο πλαίσιο αυτό, διενεργήθηκαν πρόσφατα και επιτόπιοι έλεγχοι τόσο στον κλάδο προμήθειας (βιομηχανία), όσο και λιανικής πώλησης ειδών σουπερμάρκετ και συγκεκριμένα στις αγορές δημητριακών, γάλακτος, καφέ, μαρμελάδων, ροφημάτων και τυριών.

Η σημαντική αύξηση των τιμών ενέργειας είναι επίσης ένα θέμα για το οποίο ενεργούμε, ιδιαίτερα στην αγορά λιανικής, ενώ παρακολουθούμε στενά τις αλλαγές που έχει επιφέρει το Target Model, σε συνεργασία με τη ΡΑΕ, με την οποία πήραμε την πρωτοβουλία να υπογράψουμε μνημόνιο συνεργασίας, μια και οι δύο Αρχές πρέπει να δράσουν συντονισμένα και συμπληρωματικά.

Τέλος, ένα ζήτημα που πρέπει να μας απασχολεί αλλά και να μας προβληματίζει, είναι οι δημόσιες ανακοινώσεις ή άρθρα σε ΜΜΕ που προαναγγέλλουν μελλοντικές αυξήσεις τιμών και δη συγκεκριμένου εύρους και οι οποίες οδηγούν σε δημόσια επικοινωνία μεταξύ των επιχειρήσεων, δρώντας με αυτόν τον τρόπο υπέρ των επιχειρήσεων καθώς διευκολύνουν τις εναρμονισμένες πρακτικές μεταξύ τους (καρτέλ). Ήδη αρκετές χώρες έχουν ενσωματώσει στο δίκαιό τους κυρώσεις για φυσικά ή νομικά πρόσωπα που μπορεί να αποτελούν έμμεσα μέρος μιας ευρύτερης αντι-ανταγωνιστικής πρακτικής και ίσως θα ήταν χρήσιμο να κινηθεί και η χώρα μας προς αυτή την κατεύθυνση με σκοπό την αποφυγή αυξήσεων που θα είναι προϊόν τέτοιων δημόσιων ανταλλαγών πληροφοριών για μελλοντικές αυξήσεις τιμών.

Τέλος, με βάση το προαναφερόμενο υφιστάμενο θεσμικό και νομικό πλαίσιο, η Επιτροπή Ανταγωνισμού δεν είναι αναρμόδια να επιληφθεί σε θέματα σχετιζόμενα με την οικονομική ενίσχυση των νοικοκυριών, τα οποία αποτελούν αντικείμενο αρμοδιότητας του Υπουργείου Οικονομικών. Ως εκ τούτου, τα ερωτώμενα αυτά θέματα εκφεύγουν της αρμοδιότητας της Επιτροπής Ανταγωνισμού.

Ακριβές αντίγραφο

Η Προϊσταμένη

ΙΩΑΝΝΑ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΑΚΗ

Με εκτίμηση,

Ο Πρόεδρος
της Επιτροπής Ανταγωνισμού

Ιωάννης Λιανός

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

1963

